

Mükelleflerin Yerel Vergi Algıları Üzerine Bir Analiz: Bursa Örneği*

R. Kutlu KORLU** Adnan GERÇEK*** Özhan ÇETİNKAYA****

ÖZ

Vatandaşların yerel vergiler hakkındaki algıları ve oluşan bilinç seviyeleri bu konudaki davranışlarına diğer bir deyişle vergi uyumlarına etki etmektedir. Bu çalışmada vergi uyumu ile ilgili teorik bilgiler verildikten sonra Bursa'da vatandaşların yerel vergilere ait algıları anket yöntemi ile ölçülmüştür. Sonuç olarak çalışmada; Bursa'da vatandaşların yerel vergiler konusunda orta düzeyde bilgi sahibi olduğu, vergi ödeme kültürünün geliştirilmesi gerektiği, vergi aflarının bu kültüre zarar verdiği, vergi ödemenin kutsal bir görev olduğu vb. ifadelere verilen cevaplarda gruplar arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

***Anahtar Kelimeler:** Yerel vergi algısı, vergi algısı, vergi uyumu, vergi bilinci, vergi psikolojisi.*

***JEL Sınıflandırması:** H260, H210, H30.*

An Analysis of Local Tax Perceptions of Tax Payers: A Case Study in Bursa

ABSTRACT

Awareness level of citizens about local taxes seem to affect their behaviours in this regard, that is to say their tax compliance. In this study, Bursa citizens' perceptions on local taxes were measured through using a questionnaire study after providing theoretical information about tax compliance. In conclusion, this study revealed that Bursa citizens had an average level of knowledge on local taxes; that tax payment culture should be improved; that tax amnesty harms this culture; and that there are significant differences among the groups with regard to answers given in statements about the fact that taxpayment is a sacred duty.

***Key Words:**Local tax perception, tax perception, tax compliance, tax awareness, taxpsychology.*

***JEL Classification:** H260, H210, H30.*

GİRİŞ

Belediye bütçe planının önceden belirlenen amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilmesinde en önemli noktalardan biri gelirlerin kontrolüdür. Belediyelerin gelirlerini zamanında ve istenilen seviyede elde etmesi planlanan hizmetlerin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesinde önem arz etmektedir. Bu nedenle merkezi yönetim transferleri dışında belediyelerin yerel düzeyde önemli

* Bu çalışma Uludağ Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi (BAP) tarafından desteklenen KUAP (HMYO) 2015/51 No'lu Proje kapsamında yapılmıştır. 1-4 Eylül 2016 Tarihinde Roma'da gerçekleşen XI. European Conference on Social and Behavioral Sciences'da sözlü sunum yapılmış ve çalışma özeti bildiri kitapçığında yer almıştır. Uludağ Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi'ne teşekkür ederiz.

** Öğr. Gör. Dr., Uludağ Üniversitesi, Harmancık MYO Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı, rkorlu@uludag.edu.tr. (Sorumlu Yazar)

*** Prof. Dr., Uludağ Üniversitesi İİBF Maliye Bölümü, agercek@uludag.edu.tr.

**** Prof. Dr., Uludağ Üniversitesi İİBF Maliye Bölümü, ozhanc@uludag.edu.tr.

(Makale Gönderim Tarihi: 28.09.2016 / Yayına Kabul Tarihi: 22.11.2016)

Doi Number: 10.18657/yonveek.281955

bir gelir kalemi olan yerel vergi ve vergi benzeri gelirlerinin kontrolü, irdelenmesi gereken bir konudur.

Belediyelerin yerel vergi gelirlerinin planlanan şekilde elde edilmesi vergiyi ödeyen taraf olan yerel vergi mükelleflerinin yerel vergileri algılayış biçimi ve devamında oluşan vergi bilinci ile doğrudan ilgilidir. Yerel vergi bilinci yüksek olan mükelleflerin ve toplumların vergi uyumu yüksek olmaktadır. Literatürde yerel vergi algısını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler psikolojik, sosyal, kültürel, ekonomik, idari, demografik vb. olarak ayrılabilir. Bu faktörler arasından demografik faktörler mükelleflerin toplumdaki konumlarına ait bilgi vermektedir. Vatandaşların toplum içerisindeki konumları yerel vergilerin algılamasında anlamlı farklılıklar yaratabilmektedir. Bu durumda çeşitli demografik faktör ayrımlarına göre yerel vergi algısı değişebilmektedir.

Türkiye'nin de içinde bulunduğu birçok ülkede genel vergi algısını ölçmeye yönelik çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Buna karşın vatandaşların yerel vergi algısını ölçme konusunda pek çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu çalışmanın literatürdeki yerel vergi algısının değerlendirilmesi ile ilgili boşluğu doldurmaya yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda çalışmada, literatürde temel olarak bahsedilen sosyal ve ekonomik faktörler göz önüne alınarak bireylerin yerel vergi algısı, çeşitli sayısal verilerle birlikte yaş, cinsiyet, eğitim durumu, meslek/konum, gelir ve oturlan ilçe gibi ayrımlara tabi tutularak analiz edilmiştir. Çalışmada ilk olarak yerel vergi algısı ve yerel vergi bilinci kavramlarından bahsedilmiştir. Daha sonra çalışmada ele alınan faktörler irdelenmiştir. Çalışmanın son kısmında ise Bursa ili ve seçilen ilçelerinde 680 kişi üzerinde, vatandaşların yerel vergilerine ait algısını ölçme amaçlı yapılan anket verileri SPSS 22.0 programı yardımı ile T- Test ve ANOVA Analizlerine tabi tutularak ortaya çıkan bulgular değerlendirilmiş ve yerel vergi bilincinin geliştirilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

I. YEREL VERGİ ALGISI VE YEREL VERGİ BİLİNCİ İLİŞKİSİ

Bireylerin yaşadıkları olaylar karşısında içinde buldukları bilişsel ve aksiyonel süreç, algı-tutum ve davranış şeklinde olmaktadır (Yüce: 2007: 65). Algılama çevredeki uyarımların beyne iletilmesi ve anlam kazanması; tutum davranışı ortaya çıkartan eğilim; davranış ise tutum sonucunda ortaya çıkan aksiyondur (Aktan, Dileyici ve Saraç, 2003:1). Davranışsal kamu maliyesi çerçevesinde yer alan vergi psikolojisi araştırmalarında vergi mükelleflerinin vergiyi algılamaları, vergiye bakışı, (tutumu) ve davranışları incelenmektedir (Kitapçı, 2013: 29). Bu doğrultuda mükelleflerin vergiyi ödeme kararı verirken bu konudaki algıları ve hangi faktörlerden etkilendiği araştırma konusu haline gelmiştir (Kitapçı, 2013: 29).

Yerel vergi bilinci kavramı literatürde yer alan vergi bilinci kavramından yola çıkılarak mükelleflerin yerel vergi algısı açısından ele alınmaktadır. Diğer bir deyişle yerel vergi bilinci, vergi bilinci gibi vergi psikolojisi alanında bir araştırma konusu olup mükelleflerin yerel vergiler karşısındaki tutum ve davranışlarını analiz etme çabasıdır (Aktan, 2012: 14). Mükelleflerin yerel vergi bilinci ve devamında yer alan yerel vergi uyumu yerel vergilerin nasıl algılandığı

ile doğrudan ilgilidir. Yerel vergileme sürecinde algı ve bilinç, neden; uyum ise bir sonuçtur. Bu anlamda sonucu ortaya çıkartan nedenlerin kategorize edilerek incelenmesinde fayda vardır. Bahsedilenlerden hareketle genel vergi bilincinin özelleştirilmiş hali olarak yerel vergi bilinci, yerel vergileri algılamamanın devamında bir kişinin yerel vergiler ile ilgili ödevlerini yerine getirmesi gerektiğini fark etme, bilme ve hatırlama yeteneğine sahip olmalarını ifade etmektedir. Yerel vergi bilincinin uygulamaya yansımaları olarak karşımıza çıkan yerel vergi uyumu kavramı ise herhangi bir zorlamaya gerek kalmadan yasaların anlamına ve ruhuna uygun hareket etme olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir bakış açısı ile yerel vergi mükelleflerinin yerel vergi kanunlarına ne derece uyduğu, onların vergi ile ilgili bilinç seviyelerini göstermektedir (James ve Clinton, 2002: 29).

II. LİTERATÜR ÇALIŞMALARI

Literatürde mükelleflerin vergi algısı hakkında yapılan ilk çalışmalarda konu, vergi uyumu çerçevesinde değerlendirilmekte ve bu konuda ortaya atılan teori, fayda teorisi, rasyonel teori veya ekonomik caydırıcılık modeli gibi isimlerle anılmaktadır. Konuya bakış ilk olarak Becker (1968) tarafından (Crime and Punishment: An Economic Approach), “Suç ve Ceza: Bir Ekonomik Yaklaşım” başlıklı eser ile suçun mükellefe ekonomik maliyeti çerçevesinde yapılmıştır. Vergi uyumu konusunda temel eser niteliğindeki bu çalışma, örneğin daha geniş kapsamlı bir cezanın veya daha büyük bir denetim olasılığının vergi kaçırma azalmaya yol açması hakkında sezgisel karşılaştırmalı istatistiksel veriler içermektedir (Luttmer ve Singhal, 2014: 151). Yapılan bu çalışmanın devamında Allingham ve Sandmo tarafından kaleme alınan (Income Tax Evasion: A Theoretical Analysis) Gelir Vergisi Kaçırma: Teorik Bir Analiz (1972) başlıklı eserde mükellefin vergi kaçırma veya kaçırma durumuna bakışını ekonomik açıdan ve tek yönlü olarak ele almaktadır. Fayda teorisine göre mükellefin vergi ödeme ya da ödememe durumu denetim sonucu yakalanma ve yakalanmama olasılığına bağlıdır. Diğer bir deyişle-sadece kendi kişisel faydasını düşünen-(homo economicus) mükelleflerin vergi kaçırması, yakalanma riskinin olmadığı durumda rasyonel ve yüksek derecede olası bir davranıştır. Diğer yandan mükellefler cezalandırılacaklarını düşündükleri durumda ise -rasyonel olarak- vergi ödemeyi tercih etmektedirler (Allingham ve Sandmo,1972: 324). Kolm (1973) yaptığı bir çalışmada caydırıcılık modelinin mükellef gözüyle analizini yapmış, Yitzhaki (1974) ise mükelleflerin tutumunu incelemiş ve mükellef gelirlerinin azaldığında mutlak riskten kaçındıkları ve vergi oranlarındaki bir artışın vergi kaçırma azalmaya yol açtığını tespitlerini yapmıştır (Devos, 2014: 15-17).

Literatürdeki diğer yaklaşım olan sosyal teori, fayda teorisinde mükellefin sadece çıkarını düşünen bir birey (homo-economicus) olarak görülmesi ve bu teorisinin vergi kaçırma konusunda dar ve yetersiz bir yaklaşım olması nedeni ile ortaya çıkmıştır (Frey ve Torgler, 2006: 24). Sosyal teori çerçevesinde odaklanılan “vergi ahlakı” kavramı, fayda teorisi kapsamında ele alınmamış ve konu etik yönü ile araştırılmaya başlanmıştır (Luttmer ve Singhal, 2014: 151).

Sosyal teori'nin ortaya çıkmasında bilim adamları tarafından cevabı araştırılan en önemli soru ise; "Mükellefler neden vergi öderler?" olarak literatürde yer almaktadır. Diğer bir deyişle ceza olasılığının ve denetimin düşük olduğu halde (yakalanmayacak olsalar bile) mükelleflerin neden vergilerini ödedikleri araştırmanın çıkış noktasıdır (Torgler, Schaffner ve Macintyre, 2007: 1). Bu yaklaşımda içsel motivasyonlar, toplumsal vergi algısı, dâhil olunan sosyal grubun algısı gibi etkenler mükellef ile etkileşim içerisinde (Sağlam, 2013:317).

Ekonomik ve ahlaki faktörler mükelleflerin uyumu üzerinde etkili olmakla birlikte bu faktörlerle karşılıklı etkileşim içerisinde bulunan çeşitli demografik faktörler bulunmaktadır. Birçok çalışmada demografik faktörlerin bu konu üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Bunlardan ilki yaş faktörüdür. Yaş ile vergi algısı arasındaki ilişki birçok bilim adamı tarafından araştırılmış ve farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Bazı yazarlar tarafından yapılan çalışmalarda yaş ile vergi uyumu arasında direk bir ilişkinin olduğunu belirtilmektedir; Vogel, (1974); Keenan ve Dean, (1980); Tittle, (1980); Richard ve Tittle, (1981); Warneryd ve Walerud, (1982); Groenland ve Van Veldhoven, (1983). Bazı yazarlar ise yaşın vergi uyumu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olmadığını belirtmişlerdir; Slemrod (1985), Grasmick ve Bursik (1990), Crane ve Nourzad (1992) (Saruç, 2015: 121). Diğer yandan, bazı yazarlar daha yaşlı kişilerin vergi uyumunun daha az olduğunu bulmuşlardır (Engida ve Baisa, 2014; 439- AAl-Mamun, Entebang, Mansor ve Yasser, 2014, 121). Tam tersi bir şekilde Dubin, Graetz ve Wilde (1987) ve Chung ve Trivedi (2003) ise yaş faktörünün vergi uyumu ile pozitif ilişki içerisinde bulunduğunu yani yaşlıların vergi uyumunun daha fazla olduğunu bulmuşlardır (Engida ve Baisa, 2014;439 - Marandu, Mbekomize ve Ifezue, 2014; 14). Yaşlı bireylerin sosyal sermayelerinin yüksek olduğu ve toplumla iç içe oldukları düşünüldüğünde bu bireylerin toplumun diğer bireylerinin bu konuda göstereceği tepkilere önem verecekleri söylenebilir. Bu durum onların vergi uyumunu sağlayan kısıtlayıcı sosyal bir yapıdır (Torgler ve Schneider, 2004: 8). Diğer yandan genç insanların paraya ihtiyaçlarının fazla olmasından dolayı gelirlerinin bir kısmını vergi olarak ödemek yerine hayat standartlarını arttırmayı tercih edebilmektedirler. (İpek ve Kaynar, 2009: 118).

Diğer demografik faktör olan gelir seviyesi ile vergi uyumu arasındaki ilişki mükellefin gelirinin bir kısmını vergi olarak vermesi nedeni ile direk ilgili ve önemli bir araştırma konusudur. Gelir seviyesi üzerine yapılan çalışmalarda farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Bazı çalışmalar gelir seviyesinin vergi uyumu üzerinde istatistiksel olarak pozitif ve anlamlı bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Bunlar; Song ve Yarbrought (1978), Mason ve Calvin (1984), Carrol (1992), Madeo vd., (1987), Dubin vd., (1987, 1990) ve Beron vd., (1992) olarak sıralanabilir (Saruç, 2015: 114). Benzer şekilde Marandu, Mbekomize ve Ifezue de (2014) bu ilişkiyi tespit etmişlerdir. Bazı bilim adamları ise - tersi şekilde negatif ve anlamlı bir sonuç bularak- gelir düştükçe vergi kaçırmanın arttığını savunmuşlardır; Wallschutzky (1984), Clotfelter (1983), Crane ve Nourzad (1990,1992) ve Kamdar (1995) (Saruç, 2015;114- AAl-Mamun, Entebang,

Mansor ve Yasser, 2014, 121). Jackson ve Milliron (1986) ise gelir seviyesinin vergi uyumu üzerindeki etkisinin karışık olduğunu ve açık olmadığını bulmuşlardır. Benzer şekilde; Christian ve Gupta (1993) ve Hite (1997) bu konuda anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmişlerdir (Engida ve Baisa, 2014: 438). Türkiye’de Kahramanmaraş’ta yapılan bir çalışmaya göre de gelir seviyesi ile vergi uyumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı ortaya konmuştur (Yardımcıoğlu, Akpınar, Günay, 2014: 116).

Diğer bir faktör olan eğitim seviyesinin vergi uyumu üzerindeki etkisi birçok yazar tarafından incelenmiştir. Eğitimli bireylerin, vergi kanunları, ortaya çıkardığı mali sonuçları ve bu sayede kamu hizmetlerinden faydalandığı gibi sistemsel bilgileri eğitimsiz kişilere göre daha iyi bildiği ve farkında olduğu söylenebilir (Torgler ve Schneider, 2004: 8). Bu durum eğitimli kişilerin eğitimsiz kişilere göre vergi uyumunu kolaylaştırmaktadır (Aktan’dan aktaran, İpek ve Kaynar, 2009: 120). Eğitim konusu ile ilgili bu güne kadar yapılan çalışmalarda vergi uyumu ile arasında pozitif ilişki bulan bilim adamları olmakla beraber bu konuda bir fikir birlikteliği bulunmamaktadır (Saruç, 2015; 121- AAI-Mamun, Entebang, Mansor ve Yasser, 2014, 121). Chan, Troutman ve O’bryan (2000) eğitim ve vergi uyumu arasında direk olarak bir ilişki olduğunu varsaymışlardır (Engida ve Baisa, 2014: 438). Juan vd., (1994) üniversite mezunu olan bireylerin vergi kaçırma eğilimlerinin daha düşük olduğunu belirtmektedirler. Antonides ve Robben (1995) ve Marandu, Mbekomize ve Ifezue (2014) ise yüksek eğitim düzeyinin vergi kaçırmaı arttırdığını bulmuşlardır. Scholz ve Pinney (1995) vergiler hakkında daha fazla bilgi sahibi olan mükelleflerin algıladıkları vergi denetim oranlarının düşük olduğunu belirtmişlerdir (Saruç, 2015: 121).

Cinsiyet ve vergi uyumu ile ilgili yapılan bazı araştırmalara bakıldığında ise erkek olan mükelleflerin vergi uyumunun daha yüksek olduğu, bazı araştırmalarda çelişkili ilişkiler bulunduğu ve bazılarında ise anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir. Hasseldine ve Hite (2003) bayan mükelleflerin erkek olanlara göre vergi uyumlarının daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bu sonucu destekleyen yazarlar ve çalışmalar bulunmaktadır (Marandu, Mbekomize ve Ifezue, 2014: 14- Torgler, 2003a: 11). Richardson (2006) 45 ülke üzerinde yaptığı çalışmada cinsiyetin vergi uyumu üzerinde etkisinin olmadığını belirtmiştir (Engida ve Baisa, 2014: 438). Diğer yandan geleneksel yaşam biçimine sahip olan bayanların kendilerine olan güvenlerinin düşük olması nedeni ile vergi uyumları yüksektir (Torgler, 2003b: 52). Bayanların modern hayatın içerisine girmeleri ile vergi uyumlarında düşüş olduğu söylenebilir fakat erkeklere göre daha az risk almaya eğimli olmaları onların vergi uyumlarını arttırmaktadır (Gökbunar, Selim, Yanıkkaya, 2007: 78).

Meslek/konum faktörünün vergi uyumu üzerinde etkisinin incelenmesi gelirin kaynağı ve bu kaynak üzerinden vergi kaçırılma ihtimali çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bazı vergi türlerinin kaynakta kesilmeleri nedeni ile kaçırılması zor ya da imkânsıza yakın, bazıları ise beyana tabi olduğundan kaçırılması daha kolay olabilir. Bu durum gelirin kaynaklarından biri olan meslek ile de ilgilidir. Kagan (1989) yaptığı çalışmada kaynakta kesilen vergilere

uyumun tam olduğunu belirtmiştir. Literatürde yapılan birçok çalışmada gelirin kaynağı ile vergi uyumu arasında anlamlı istatistiksel ilişki olduğu görülmektedir. Bu çalışmaları yapan yazarlardan bazıları Keenan ve Dean (1980), Warneryd ve Walerud (1982), Groenland ve VanVeldhoven (1983), Wallschutzky (1984), Porcano (1988) Carroll (1992), olarak sıralanabilir (Saruç, 2015: 115). Yapılan bir çalışmada ise tarımla uğraşan kişilerde vergi uyumu ile istatistiksel bir ilişki tespit edilememiştir. Özel sektörde çalışanların vergi uyumu düşük olarak bulunmuştur (Marandu, Mbekomize ve Ifezue, 2014: 6). Kahramanmaraş'ta yapılan bir çalışmada ise meslek gruplarına göre vergi uyumu arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır (Yardımcıoğlu, Akpınar ve Günay, 2014: 115).

III. METODOLOJİ

A. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın bir amacı, Bursa ve 10 ilçesinde ikamet eden vatandaşların demografik ve kişisel özelliklerine göre yerel vergi algısı düzeylerini bir alan araştırması ile ortaya çıkarmak, bu konuyla ilgili literatürde yer alan bilimsel çalışmalarla karşılaştırarak bu çalışmalar arasındaki farklılıkları belirlemek ve elde edilen bulgulara dayanarak yerel vergi bilincinin geliştirilmesine yönelik öneriler sunmaktır.

B. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Yerel vergi algısının ölçülmesi için örneklemin belirlenmesinde, özellikle belediyelere ödenen yerel vergilerin mükellefleri ile belediye hizmetlerinden yararlanan vatandaşların bakış açılarının tespit edilmesi kararlaştırılmıştır. Bu nedenle araştırmanın evreni, Bursa il sınırları içinde yaşayan vatandaşlardan oluşmaktadır. 2015 yılı sonu itibariyle Bursa ilinin nüfusu yaklaşık 2.842.547 kişi (<http://www.tuik.gov.tr/>, Erişim: 15.05.2016) olduğundan, örneklem büyüklüğü %5 hata payı ve %99 güven aralığında 664 kişi olarak hesaplanmıştır. Bursa'nın Türkiye'nin en büyük dördüncü kenti olduğu ve ülkenin her bölgesinden göç aldığı dikkate alınmış ve araştırma sonuçlarının tüm Türkiye için değerlendirilebileceği düşünülmüştür.

C. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Uygulanan anket; Devos (2008), Al-Mamun, Entebang, Mansor ve Yasser (2014), Marandu, Mbekomize ve Ifezue (2014), Gerçek ve Yüce (1998), İpek ve Kaynar (2009), vd. tarafından daha önce geliştirilmiş ve uygulanmış anket ve çalışmalardan yararlanılarak oluşturulmuştur. Anket toplam 34 soru içermekte olup, bunların 24 tanesi vatandaşların yerel vergi algısı ve belediye hizmetlerine bakışını belirleyen faktörlerin tespitine yöneliktir. Söz konusu algının ölçülmesi için bu sorularda 5'li Likert ölçeğinin kullanılması tercih edilmiştir. Bu ölçekte kişilere “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kararsızım”, “katılıyorum”, ve “tamamen katılıyorum” şeklinde seçenekler verilmiştir. Geriye kalan 10 soru ise katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu, mesleği, yıllık geliri, sahip olduğu gayrimenkulü, oturduğu ilçe, haberdar oldukları belediye vergileri ve harçları ile yerel vergilerden ne anladıklarını belirlemeye yöneliktir. Bu çalışmada anket

içerisinden gerekli görülen sorular ve ifadeler üzerinden araştırma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada açıklayıcı T- Test ve ANOVA Analizi gibi analizler yapılacağı için, araştırmanın amacına uygunluğu nedeniyle örneklemin belirlenmesinde “tesadüfi örnekleme” yöntemlerinden “zümrelere göre örnekleme” yönteminin kullanılması tercih edilmiştir. Her zümreden örnekleme girecek birimler “orantılı paylaşırma” yöntemi ile seçilmiştir. Analiz açısından veri kalitesi önem arz ettiğinden ve uygulanan anket sayısının hesaplanan örneklem hacminden daha fazla olması hedeflendiğinden, ankete katılan kişi sayısı 680 olarak belirlenmiştir. Araştırma verilerinin toplanması için geliştirilen anket, araştırma şirketi aracılığıyla Ocak 2016’da Bursa’nın 10 ilçesinde bulunan vatandaşlara uygulanmıştır. Bursa genelini temsil etmek üzere on ilçedeki nüfusun dağılımı esas alınarak anketler; Osmangazi, Yıldırım, Nilüfer, İnegöl, Gemlik, Karacabey, Mudanya, Orhangazi, Kestel ve Orhaneli ilçe merkezlerinde uygulanmıştır.

D. Araştırmanın Varsayımları ve Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada bu güne kadar yapılan çalışmalar ve bu çalışmada türetilen sorular göz önüne alınarak aşağıdaki hipotezlerin doğruluğu araştırılmıştır:

Hipotez 1: Vatandaşların vergi algıları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 2: Vatandaşların vergi algıları yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 3: Vatandaşların vergi algıları eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 4: Vatandaşların vergi algıları gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 5: Vatandaşların vergi algıları meslek/konum gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Hipotez 6: Vatandaşların vergi algıları Bursa’da ikamet edilen ilçeye göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Anketlerin değerlendirilmesinde SPSS 22. 0 programı kullanılarak betimsel istatistikler ortaya konduktan sonra vatandaşların vergi uyumu hakkında ön tespitler yapılabilmesi amacı ile aritmetik ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde gibi istatistiksel veriler yer almıştır. Ayrıca, hipotezlerin istatistikî olarak testinin yapılması için “Bağımsız İki Grup T- Testi”, “Oneway Anova” ve “Tukey” Testleri kullanılmıştır. T- Testinde anlamlı farklılıklar değerlendirirken öncelikle tabloda yer alan ‘Levene Testi’ sonuçlarına bakılmıştır. Levene Testi’nin sonuçlarına göre gruplar arası varyans farkı yoksa ($Sign > 0,05$), “Kabul edilen varyans eşitliği” dikkate alınmıştır. İki den fazla değişkene ait soruların cevapları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını ölçmek için Oneway Anova testi kullanılmıştır. Burada bakılan Sign değeri $0,05$ ’ten büyükse veriler arasında anlamlı bir fark olmadığı belirtilmiştir. ANOVA testi içinde ise varyansların homojen olup olmamasına göre Tukey Testi ile değişken içinde hangi gruplar ya da kategoriler arasında anlamlı farklılıklar olduğu ölçülmüştür.

E. Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizi

Vatandaşlara uygulanan anket sorularının güvenilirliği ölçmek için en çok kullanılan güvenilirlik katsayısı olan Cronbach α katsayısı kullanılmıştır. Tüm soru grupları için Cronbach α değeri 0,703 olarak hesaplanmıştır. Cronbach α katsayısının iyileştirilmesi için “If Item Deleted” hesaplaması yapılmış ve bu aşamada iki adet soru silinmiştir. Bunun sonucunda Cronbach α değeri 0,742 olarak ölçülmüştür. Bu değer 0,70’in üzerinde olması, kullanılan ölçeğin “oldukça güvenilir” olduğunu göstermektedir (Özdamar,1999: 522).

Veri setinin analizler için uygun olup olmaması, Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ve Bartlett testi ile elde edilen katsayıların anlamlı olmasına bağlı olduğundan, keşfedici faktör analizi uygulanmıştır. Uygulanan anketin KMO örnekleme yeterliliği ölçüsü 0,798 olarak bulunmuş olup, buna göre veri seti faktör analizi için “çok iyi” olarak tespit edilmiştir (Kalaycı,2014). Verilere uygulanan Bartlett’in küresellik testi anlamlı çıkmıştır [$\chi^2 = 4623.822$, $df = 231$ ($p = 0.000$)]. Bu sonuçlar, analizin uygulanabilirliğini ve değişkenler arasındaki korelasyonun varlığını göstermektedir.

IV. BULGULAR

A. Betimsel İstatistikler ve Değerlendirilmesi

Vatandaşlara uygulanan anket sonucunda; yaş, cinsiyet, eğitim durumu, mesleği, yıllık geliri, sahip olduğu gayrimenkulü, oturduğu ilçe, haberdar oldukları belediye vergileri ve harçları ile yerel vergilerden ne anladıklarını belirlemeye ilişkin bilgiler toplanmıştır. Bunlardan bazılarını ait betimsel istatistik sonuçları aşağıdaki gibidir.

Tablo 1. Vatandaşlara Uygulanan Ankete Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

	Cevaplar	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Yaş	18-30	183	26,9	26,9	26,9
	31-40	213	31,3	31,3	58,2
	41-50	162	23,8	23,8	82,1
	51-60	95	14,0	14,0	96,0
	61 ve üzeri	27	4,0	4,0	100,0
	Toplam	680	100,0	100,0	
Cinsiyet	Erkek	387	56,9	56,9	56,9
	Kadın	293	43,1	43,1	100,0
	Toplam	680	100,0	100,0	
Eğitim Durumu	İlköğretim	305	44,9	44,9	44,9
	Lise	183	26,9	26,9	71,8
	Önlisans	19	2,8	2,8	74,6
	Lisans	167	24,6	24,6	99,1
	Lisansüstü	6	,9	,9	100,0

	Toplam	680	100,0	100,0	
Meslek/Konum	Ücretli	138	20,3	20,3	20,3
	Ticaret E.	135	19,9	19,9	40,1
	Serbest M.E.	136	20,0	20,0	60,1
	Çiftçi	67	9,9	9,9	70,0
	Emekli	68	10,0	10,0	80,0
	Ev hanımı	68	10,0	10,0	90,0
	Öğrenci	68	10,0	10,0	100,0
	Toplam	680	100,0	100,0	
	Yıllık Gelir	0 - 12.000 TL	321	47,2	47,2
12.001 - 29.000		249	36,6	36,6	83,8
29.001 - 66.000		105	15,4	15,4	99,3
66.001 TL ve üzeri		5	,7	,7	100,0
Toplam		680	100,0	100,0	
İkamet Edilen İlçe	Osmangazi	220	32,4	32,4	32,4
	Yıldırım	174	25,6	25,6	57,9
	Nilüfer	103	15,1	15,1	73,1
	İnegöl	66	9,7	9,7	82,8
	Kestel	14	2,1	2,1	84,9
	Orhaneli	10	1,5	1,5	86,3
	Karacabey	22	3,2	3,2	89,6
	Mudanya	22	3,2	3,2	92,8
	Gemlik	28	4,1	4,1	96,9
	Orhangazi	21	3,1	3,1	100,0

Tablo 1 incelendiğinde ankete katılanların %58,2'si 40 yaşının altındaki bireylerden oluştuğu görülmektedir. Örnekleme oluşturan vatandaşların %56,9'unun (387 kişi) erkek, %43,1'inin (293 kişi) ise kadın olduğu anlaşılmaktadır. Yine ankete katılanlardan %44,9'u (305 kişi) ilköğretim mezunu, %26,9'u (183 kişi) lise mezunu ve %24,6'sının (167 kişi) üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Diğer taraftan anket, vatandaşların meslekleri dikkate alınarak "zümrelere göre örnekleme" yöntemi yapıldığından; ücretliler, ticaret erbapları ve serbest meslek erbaplarının oranı % 20'şer iken, çiftçilerin, emeklilerin, ev hanımlarının ve öğrencilerin oranı ise % 10'ar olacak şekilde uygulanmıştır. Ayrıca ankete katılan vatandaşların yıllık gelir durumlarına bakıldığında, % 83,8 gibi büyük bir bölümünün düşük ve orta gelir grubu içinde yer aldığı tespit edilmiştir. Son olarak vatandaşların oturdukları ilçelerin nüfus oranlarına göre örnekleme seçimi yapılmış ve veriler tabloda belirtilmiştir.

B. Vatandaşların Yerel Vergi Algısına Ait Veriler

Vatandaşların yerel vergi algısının değerlendirilmesinde ilk olarak yerel vergi ve harçlar hakkında ne kadar bilgi sahibi olduklarını ölçme amaçlı sorular yöneltilmiştir. Aşağıda Tablo 2’de ankete katılan vatandaşların yürürlükte olan belediye vergilerini hangi oranda haberdar olduklarını belirten veriler yer almaktadır. Tablo’ya göre vatandaşlar %88,2 (600 kişi) ile en fazla Emlak Vergisi daha sonra %80 (544 kişi) ile Çevre ve Temizlik Vergisi’nden haberdardır. En az haberdar oldukları vergiler ise %6,9 (47 kişi) Taşınmaz Kültür Varlıkları Katkı Payı ve %16 (109 kişi) ile Yangın ve Sigorta Vergisi olarak sıralanmaktadır. Diğer vergiler bahsedilen frekans ve oran değerleri arasında kalmaktadır.

Tablo 2. Haberdar Olunan Belediye Vergileri

Yerel Vergi Türü	Duydum		Duymadım		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Emlak	600	88,2	80	11,8	680	100
Çevre ve Temizlik	544	80,0	136	20,0	680	100
İlan ve Reklam	366	53,8	314	46,2	680	100
Elektrik ve Havagazı	369	54,3	311	45,7	680	100
Haberleşme	237	34,9	443	65,1	680	100
Eğlence Vergisi	111	16,3	569	83,7	680	100
Yangın ve Sigorta	109	16,0	571	84,0	680	100
Taşınmaz Kültür Var.	47	6,9	633	93,1	680	100

Aşağıda Tablo 3’de ise vatandaşların yürürlükte olan belediye harçlarını hangi oranda haberdar olduklarını belirten veriler yer almaktadır. Tablo’ya göre vatandaşlar en fazla %66,8 (454 kişi) ile İşyeri Açma İzin Harcı daha sonra %49,3 (335kişi) ile Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı’ndan haberdardır. En az haberdar oldukları harçlar ise %10,6 (72 kişi) ile Ölçü ve Tartı Aletleri Muayene Harcı ve %4,1 (28 kişi) ile Tellallık Harcı ve olarak sıralanmaktadır. Diğer harçlar bahsedilen frekans ve oran değerleri arasında kalmaktadır.

Tablo 3. Haberdar Olunan Belediye Harçları

Yerel Harç Türü	Duydum		Duymadım		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
İşyeri Açma İzin Harcı	454	66,8	226	33,2	680	100
Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı Harcı	335	49,3	345	50,7	680	100
İşgal Harcı	335	49,3	345	50,7	680	100
Kaynak Suları Harcı	192	28,2	488	71,8	680	100
Hayvan Kesimi, Muayene ve Denetleme Harcı	108	15,9	572	84,1	680	100
Ölçü ve Tartı Aletleri Muayene Harcı	72	10,6	608	89,4	680	100
Tellallık Harcı	28	4,1	652	95,9	680	100

Aşağıda yer alan Tablo 4 vatandaşların yerel vergiler ile ilgili algısını ölçme amaçlı kendilerine yönetilen beşli likert şeklindeki ifadelere verdikleri cevapların ortalamaları ve standart sapmalarını göstermektedir. Burada

vatandaşların ifadelerine verdikleri cevapların ortalamalarının birbirine benzediğini görmeye beraber en yüksek ortalamaların 3,85 ile “vergi ödememek kul hakkında girmektir” ve 3,82 ile “vergi ödemenin kutsal bir görev olduğuna inanıyorum” ifadelerine verilen cevaplara ait olduğu görülmektedir. İfadelerine verilen cevaplar arasında en düşük ortalamaya sahip olan ise 3,26 ile “belediyeden aldığım hizmetler, ödediğim yerel vergilerin karşılığıdır” ifadesidir. İfadelerine verilen cevaplara ait genel ortalama ise 5 üzerinden 3,61 olarak tespit edilmiştir. Bu rakam vatandaşların yerel vergi algılarının yüksek olmadığını ve bilinç seviyesinin düşük olduğunu göstermektedir.

Tablo 4. Vatandaşların Vergi Algısı Düzeylerine Ait Veriler

İfadeler	N	Ortalama	Standart Sapma
Vergi ödemenin öneminin okullarda anlatılması gerektiğine inanıyorum	680	3,76	,921
Sık sık uygulanan vergi afları vergi ödeme kültürünü zedelemektedir. (zarar vermektedir).	680	3,50	1,025
Maddi durumum yeterli olmasa bile imkânlarımı zorlayarak yerel vergileri zamanında öderim	680	3,62	,948
Bir kişi vergisini ödemediğinde kendisini ayıplarım.	680	3,57	1,024
Vergi ödeme konusunda kendimi sorumlu / dürüst bir vatandaş olarak görüyorum.	680	3,75	,895
Vergi ödemenin kutsal bir görev olduğuna inanıyorum.	680	3,82	,992
Vergi ödememek kul hakkına girmektedir.	680	3,85	1,051
Yerel vergilerin nerelere harcandığına ait Belediyeler tarafından yapılan bilgilendirilme vergi ödeme isteğimi artırır.	680	3,74	1,066
Belediyeden aldığım hizmetler, ödediğim yerel vergilerin karşılığıdır.	680	3,26	,983
Yerel vergilerin tahsilâtında; ödeme noktaları, internet, taksit veya kredi kartıyla ödeme gibi imkânların sağlanması vergi ödeme isteğimi artırır.	680	3,29	1,001
Genel Ortalama	680	3,61	

C. Araştırma Hipotezlerine İlişkin Bulgular

Hipotez 1: Vatandaşların vergi algıları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Aşağıda Tablo 5’de vatandaşların vergi algılarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği çeşitli ifadelerin cevap istatistikleri gösterilmektedir. T-Testi sonuçlarına göre, “Vergi ödeme konusunda kendimi sorumlu / dürüst bir vatandaş olarak görüyorum”(p=0,003)ifadesinde vatandaşların cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre, bayanların erkeklere göre vergi ödeme konusunda kendilerini daha az sorumlu / dürüst bir vatandaş olarak gördükleri söylenebilir.

Tablo 5. Cinsiyete Göre Vergi Algısı Düzeyi T-Testi Analizi

		Varyans Eşitliği Levene Testi		Ortalama Eşitliği için t-test				
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama Fark	Standart Hata
L6 - Vergi ödemenin öneminin okullarda anlatılması...	Kabul Edilen Varyans Eşitliği	,491	,484	-	678	,255	-,081	,071
	Kabul Edilmeyen Varyans Eşitliği			-	620,459	,257	-,081	,072
L7 - Sık sık uygulanan vergi afları...	Kabul Edilen Varyans Eşitliği	,122	,727	1,788	678	,074	,142	,079
	Kabul Edilmeyen Varyans Eşitliği			1,789	629,640	,074	,142	,079
L8 - Maddi durum yeterli olmasa bile yerel vergileri ödeme...	Kabul Edilen Varyans Eşitliği	12,133	,001	1,962	678	,050	,144	,073
	Kabul Edilmeyen Varyans Eşitliği			1,937	596,966	,053	,144	,074
L9 - Bir kişi vergisini ödemediğinde kendisini ayıplama...	Kabul Edilen Varyans Eşitliği	,289	,591	,154	678	,877	,012	,079
	Kabul Edilmeyen Varyans Eşitliği			,156	648,394	,876	,012	,079
L10 - Vergi ödeme konusunda sorumlu / dürüst bir vatandaş olma...	Kabul Edilen Varyans Eşitliği	9,816	,002	3,011	678	,003	,208	,069
	Kabul Edilmeyen Varyans Eşitliği			3,004	623,220	*,003	,208	,069
L12 - Vergi ödemenin kutsal bir görev olduğuna inanma...	Kabul Edilen Varyans Eşitliği	,908	,341	,011	678	,991	,001	,077
	Kabul Edilmeyen Varyans Eşitliği			,011	630,470	,991	,001	,077
L13 - Vergi ödememek kul hakkına girmekte...	Kabul Edilen Varyans Eşitliği	,314	,575	,172	678	,863	,014	,081
	Kabul Edilmeyen Varyans Eşitliği			,175	656,170	,861	,014	,080
L16 - Yerel vergilerin nerelere harcadığına ait bilgilendirilme...	Kabul Edilen Varyans Eşitliği	2,285	,131	1,748	678	,081	,144	,082
	Kabul Edilmeyen Varyans Eşitliği			1,750	631,583	,081	,144	,082
L18 - Belediyeden alınan hizmetler...	Kabul Edilen Varyans Eşitliği	,085	,771	-	678	,050	-,149	,076
	Kabul Edilmeyen Varyans Eşitliği			-	635,163	,049	-,149	,076
L20 - Yerel vergilerin tahsilâtında; ödeme imkânları sağlanması...	Kabul Edilen Varyans Eşitliği	,005	,945	-2,818	678	,005	-,217	,077
	Kabul Edilmeyen Varyans Eşitliği			-2,814	625,480	,005	-,217	,077

*Sig. >0,05 ise, Kabul Edilen Varyans Eşitliği. Sig.<0,05, Sig.<0,01 düzeyinde anlamlı fark vardır.

Hipotez 2: Vatandaşların vergi algıları yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 6’da vatandaşların vergi algılarının yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği çeşitli ifadelerin cevap istatistikleri ile gösterilmektedir. ANOVA testi sonuçlarına göre “vergi ödemenin kutsal bir görev olduğuna inanma” ifadesinde, yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir (P-Değerleri < 0,05). Bu farklılıkların hangi yaş grupları arasında olduğu ise yapılan Tukey Testiyle anlaşılmıştır. Tukey Testine göre 18 -30 yaş grubu katılımcılar vergi ödemenin kutsal bir görev olduğuna diğer yaş gruplarına göre daha fazla inanmaktadırlar. Denebilir ki genç vatandaşların vergi uyumları çalışmada yer alan daha yüksek olan yaş gruplarına göre daha yüksektir.

Tablo 6. Yaş Gruplarına Göre Vergi Bilinci Düzeyi ANOVA Testi

		Kareler		Ortalama		
		Toplamı	df	Kare	F	Sig.
L6 - Vergi ödemenin öneminin okullarda anlatılması...	Grup. Ar.	3,267	4	,817	,963	,427
	Grup. İçi	572,209	675	,848		
	Toplam	575,476	679			
L7 - Sık sık uygulanan vergi afları...	Grup. Ar.	5,322	4	1,330	1,267	,281
	Grup. İçi	708,672	675	1,050		
	Toplam	713,994	679			
L8 - Maddi durum yeterli olmasa bile yerel vergileri ödeme...	Grup. Ar.	5,004	4	1,251	1,394	,234
	Grup. İçi	605,584	675	,897		
	Toplam	610,588	679			
L9 - Bir kişi vergisini ödemediğinde kendisini ayıplama...	Grup. Ar.	10,821	4	2,705	2,603	,035
	Grup. İçi	701,503	675	1,039		
	Toplam	712,324	679			
L10 - Vergi ödeme konusunda sorumlu / dürüst bir vatandaş olma...	Grup. Ar.	2,834	4	,709	,883	,474
	Grup. İçi	541,660	675	,802		
	Toplam	544,494	679			
L12 - Vergi ödemenin kutsal bir görev olduğuna inanma...	Grup. Ar.	19,383	4	4,846	5,043	*,001
	Grup. İçi	648,639	675	,961		
	Toplam	668,022	679			
L13 - Vergi ödememek kul hakkına girmekte...	Grup. Ar.	15,942	4	3,986	3,662	,006
	Grup. İçi	734,644	675	1,088		
	Toplam	750,587	679			
L16 - Yerel vergilerin nerelere harcandığına ait bilgilendirilme...	Grup. Ar.	5,659	4	1,415	1,247	,290
	Grup. İçi	765,818	675	1,135		
	Toplam	771,476	679			
L18 - Belediyeden alınan hizmetler...	Grup. Ar.	6,328	4	1,582	1,644	,161
	Grup. İçi	649,553	675	,962		
	Toplam	655,881	679			
L20 - Yerel vergilerin tahsilâtında; ödeme imkânları sağlanması...	Grup. Ar.	3,622	4	,905	,903	,462
	Grup. İçi	677,142	675	1,003		
	Toplam	680,763	679			

*Sig.<0,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

Hipotez 3: Vatandaşların vergi algıları eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 7’de vatandaşların vergi algılarının eğitim seviyeleri göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği çeşitli ifadelerin cevap istatistikleri ile gösterilmektedir. ANOVA testi sonuçlarına göre “vergi ödemenin öneminin

okullarda anlatılması gerektiğine inanma” ve “maddi durumum yeterli olmasa bile imkânlarımı zorlayarak yerel vergileri zamanında ödeme” ifadelerinde eğitim seviyeleri ile anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu farklılıkların hangi eğitim seviyeleri arasında olduğu ise yapılan Tukey Testiyle anlaşılmıştır. Tukey Testine ile ilköğretim mezunlarının diğer eğitim seviyelerindeki vatandaşlara göre vergi ödemenin okullarda anlatılması gerektiğini daha az inandığı ve yine aynı şekilde ilköğretim mezunlarının maddi durumları yeterli olmasa bile imkânlarımı zorlayarak yerel vergileri zamanında ödeme eğilimlerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. (P-Değerleri < 0,05).

Tablo 7. Eğitim Gruplarına Göre Vergi Bilinci Düzeyi ANOVA Testi

		Kareler		Ortalama		
		Toplamı	df	Kare	F	Sig.
L6 - Vergi ödemenin öneminin okullarda anlatılması...	Grup. Ar.	13,604	4	3,401	4,086	*,003
	Grup. İçi	561,873	675	,832		
	Toplam	575,476	679			
L7 - Sık sık uygulanan vergi afları...	Grup. Ar.	8,857	4	2,214	2,120	,077
	Grup. İçi	705,137	675	1,045		
	Toplam	713,994	679			
L8 - Maddi durum yeterli olmasa bile yerel vergileri ödeme...	Grup. Ar.	16,330	4	4,083	4,637	*,001
	Grup. İçi	594,258	675	,880		
	Toplam	610,588	679			
L9 - Bir kişi vergisini ödemediğinde kendisini ayıplama...	Grup. Ar.	9,223	4	2,306	2,214	,066
	Grup. İçi	703,101	675	1,042		
	Toplam	712,324	679			
L10 - Vergi ödeme konusunda sorumlu / dürüst bir vatandaş olma...	Grup. Ar.	8,516	4	2,129	2,681	,031
	Grup. İçi	535,978	675	,794		
	Toplam	544,494	679			
L12 - Vergi ödemenin kutsal bir görev olduğuna inanma...	Grup. Ar.	11,382	4	2,845	2,925	,020
	Grup. İçi	656,640	675	,973		
	Toplam	668,022	679			
L13 - Vergi ödememek kul hakkına girmekte...	Grup. Ar.	7,467	4	1,867	1,696	,149
	Grup. İçi	743,119	675	1,101		
	Toplam	750,587	679			
L16 - Yerel vergilerin nerelere harcandığına ait bilgilendirilme...	Grup. Ar.	13,532	4	3,383	3,013	,018
	Grup. İçi	757,945	675	1,123		
	Toplam	771,476	679			
L18 - Belediyeden alınan hizmetler...	Grup. Ar.	13,526	4	3,382	3,553	,007
	Grup. İçi	642,355	675	,952		
	Toplam	655,881	679			
L20 - Yerel vergilerin tahsilâtında; ödeme imkânları sağlanması...	Grup. Ar.	5,182	4	1,295	1,294	,271
	Grup. İçi	675,581	675	1,001		
	Toplam	680,763	679			

*Sig.<0,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

Hipotez 4: Vatandaşların vergi algıları gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 8’de vatandaşların vergi algılarının gelir seviyeleri göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği çeşitli ifadelerin cevap istatistikleri ile gösterilmektedir. ANOVA testi sonuçlarına göre “belediyeden aldığım hizmetler, ödediğim yerel vergilerin karşılığıdır” ve “yerel vergilerin tahsilâtında; ödeme

noktaları, internet, taksit veya kredi kartıyla ödeme gibi imkânların sağlanması vergi ödeme isteğini artırır ifadelerine veriler cevaplar dışında diğer tüm cevaplarda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir (P-Değerleri < 0,05). Tukey Testine ile anlamlı farklılık olan tüm ifadelerde 0 - 12.000TL arasında gelir elde eden vatandaşların vergi uyumlarının düşük olduğu görülmektedir. Buradan hareketle yerel vergi algıları ile gelir seviyesi arasında ilişkinin yüksek bir seviyede olduğu belirtilebilir.

Tablo 8. Gelir Gruplarına Göre Vergi Algısı Düzeyi ANOVA Testi

		Kareler		Ortalama		Sig.
		Toplamı	df	Kare	F	
L6 - Vergi ödemenin öneminin okullarda anlatılması...	Grup.	22,284	3	7,428	9,077	*.000
	Ar.					
	Grup. İçi	553,192	676	,818		
	Toplam	575,476	679			
L7 - Sık sık uygulanan vergi afları...	Grup.	39,142	3	13,047	13,069	*.000
	Ar.					
	Grup. İçi	674,852	676	,998		
	Toplam	713,994	679			
L8 - Maddî durum yeterli olmasa bile yerel vergileri ödeme...	Grup.	57,278	3	19,093	23,326	*.000
	Ar.					
	Grup. İçi	553,310	676	,819		
	Toplam	610,588	679			
L9 - Bir kişi vergisini ödemediğinde kendisini ayıplama...	Grup.	29,215	3	9,738	9,637	*.000
	Ar.					
	Grup. İçi	683,109	676	1,011		
	Toplam	712,324	679			
L10 - Vergi ödeme konusunda sorumlu / dürüst bir vatandaş olma...	Grup.	48,061	3	16,020	21,815	*.000
	Ar.					
	Grup. İçi	496,433	676	,734		
	Toplam	544,494	679			
L12 - Vergi ödemenin kutsal bir görev olduğuna inanma...	Grup.	44,323	3	14,774	16,013	*.000
	Ar.					
	Grup. İçi	623,699	676	,923		
	Toplam	668,022	679			
L13 - Vergi ödememek kul hakkına girmekte...	Grup.	41,515	3	13,838	13,193	*.000
	Ar.					
	Grup. İçi	709,072	676	1,049		
	Toplam	750,587	679			
L16 - Yerel vergilerin nerelere harcandığına ait bilgilendirilme...	Grup.	77,653	3	25,884	25,219	*.000
	Ar.					
	Grup. İçi	693,824	676	1,026		
	Toplam	771,476	679			
L18 - Belediyeden alınan hizmetler...	Grup.	7,597	3	2,532	2,641	,049
	Ar.					
	Grup. İçi	648,284	676	,959		
	Toplam	655,881	679			
L20 - Yerel vergilerin tahsilâtında; ödeme imkânları sağlanması...	Grup.	7,605	3	2,535	2,546	,055
	Ar.					
	Grup. İçi	673,158	676	,996		
	Toplam	680,763	679			

*Sig.<0,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

Hipotez 5: Vatandaşların vergi algıları meslek/konumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 9’da vatandaşların vergi algılarının meslek/konumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği çeşitli ifadelerin cevap istatistikleri ile gösterilmektedir. ANOVA testi sonuçlarına göre sadece “vergi ödemenin öneminin okullarda anlatılması gerektiğine inanma” ve “belediyeden aldığım hizmetler, ödediğim yerel vergilerin karşılığıdır” ifadelerinde meslek ile anlamlı farklılıklar tespit edilmemiştir. Diğer tüm ifadelerde meslek/konumlarına göre anlamlı farklılık bulunmaktadır (P-Değerleri < 0,05). Tukey Testine göre ”Sık sık uygulanan vergi afları vergi ödeme kültürünü zedelemektir” ifadesinde “Ticaret Erbablarının” uyumlarının yüksek olduğu görülmektedir. “Maddi durumum yeterli olmasa bile imkânlarımı zorlayarak yerel vergileri zamanında ederim” ifadesine verilen cevaplarda “Emekli” ve “Çiftçilerin” vergi uyumlarının düşük olduğu ve ticaret erbaplarının vergi uyumlarının yüksek olduğu görülmektedir. “Bir kişi vergisini ödemediğinde kendisini ayıplarım” ifadesine “Çiftçilerin” vergi uyumlarının düşük “Öğrencilerin” ve “Ticaret Erbablarının” vergi uyumlarının yüksek olduğu görülmektedir. “Vergi ödeme konusunda kendimi sorumlu / dürüst bir vatandaş olarak görüyorum” ifadesinde “Ticaret Erbablarının” vergi uyumlarının yüksek olduğu görülmektedir. “Vergi ödemenin kutsal bir görev olduğuna inanıyorum”, “Vergi ödememek kul hakkına girmektedir” ve “Yerel vergilerin nerelere harcandığına ait belediyeler tarafından yapılan bilgilendirilme vergi ödeme isteğimi artırır” ifadelerinde “Çiftçilerin” düşük, “Ticaret Erbablarının” yüksek bir vergi uyumuna sahip olduğu görülmektedir. “Yerel vergilerin tahsilâtında; ödeme noktaları, internet, taksit veya kredi kartıyla ödeme gibi imkânların sağlanması vergi ödeme isteğimi artırır” ifadesinde “Serbest Meslek Erbabları” ve “Öğrencilerin” yüksek, “Çiftçilerin” düşük bir vergi uyumlarının olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Meslek Gruplarına Göre Vergi Algısı Düzeyi ANOVA Testi

		Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	Sig.
L6 - Vergi ödemenin öneminin okullarda anlatılması...	Grup. Ar.	14,746	6	2,458	2,950	,008
	Grup. İçi	560,730	673	,833		
	Toplam	575,476	679			
L7 - Sık sık uygulanan vergi afları...	Grup. Ar.	40,877	6	6,813	6,812	*,000
	Grup. İçi	673,117	673	1,000		
	Toplam	713,994	679			
L8 - Maddi durum yeterli olmasa bile yerel vergileri ödeme...	Grup. Ar.	53,068	6	8,845	10,677	*,000
	Grup. İçi	557,520	673	,828		
	Toplam	610,588	679			
L9 - Bir kişi vergisini ödemediğinde kendisini ayıplama...	Grup. Ar.	28,512	6	4,752	4,677	*,000
	Grup. İçi	683,812	673	1,016		
	Toplam	712,324	679			
L10 - Vergi ödeme konusunda sorumlu / dürüst bir vatandaş olma...	Grup. Ar.	34,358	6	5,726	7,555	*,000
	Grup. İçi	510,136	673	,758		
	Toplam	544,494	679			
L12 - Vergi ödemenin kutsal bir görev olduğuna inanma...	Grup. Ar.	70,144	6	11,691	13,160	*,000
	Grup. İçi	597,878	673	,888		

	Toplam	668,022	679			
L13 - Vergi ödememek kul hakkına girmekte...	Grup. Ar.	65,158	6	10,860	10,663	*,000
	Grup. İçi	685,428	673	1,018		
	Toplam	750,587	679			
L16 - Yerel vergilerin nerelere harcandığına ait bilgilendirilme...	Grup. Ar.	55,022	6	9,170	8,614	*,000
	Grup. İçi	716,454	673	1,065		
	Toplam	771,476	679			
L18 - Belediyeden alınan hizmetler...	Grup. Ar.	10,949	6	1,825	1,904	,078
	Grup. İçi	644,932	673	,958		
	Toplam	655,881	679			
L20 - Yerel vergilerin tahsilâtında; ödeme imkânları sağlanması...	Grup. Ar.	31,997	6	5,333	5,532	*,000
	Grup. İçi	648,767	673	,964		
	Toplam	680,763	679			

*Sig.<0,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

Hipotez 6: Vatandaşların vergi algıları Bursa’da ikamet edilen ilçeye göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 10’da vatandaşların vergi algılarının Bursa’da ikamet edilen ilçeye göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği çeşitli ifadelerin cevap istatistikleri ile gösterilmektedir. ANOVA testi sonuçlarına göre “Vergi ödemenin öneminin okullarda anlatılması gerektiğine inanıyorum ve “Sık sık uygulanan vergi afları vergi ödeme kültürünü zedelemektedir” ifadelerinde “Nilüfer” İlçesinde yüksek vergi uyumu bulunmaktadır (P-Değerleri < 0,05). “Maddi durumum yeterli olmasa bile imkânlarımı zorlayarak yerel vergileri zamanında öderim” ifadesinde “Orhaneli” ve “Nilüfer” İlçelerinde vergi uyumu yüksektir. “Vergi ödeme konusunda kendimi sorumlu / dürüst bir vatandaş olarak görüyorum” ifadesinde “Nilüfer” İlçesinde yüksek “Karacabey” İlçesinde düşük bir vergi uyumu bulunmaktadır. “Vergi ödememek kul hakkına girmektedir” ifadesinde “Nilüfer”, “Osmangazi” ve Orhaneli ilçelerinde vergi uyumu yüksek “Mudanya” ilçesinde ortalamalar düşüktür. “Yerel vergilerin nerelere harcandığına ait belediyeler tarafından yapılan bilgilendirilme vergi ödeme isteğimi artırır” ifadesinde “Orhaneli” ve “Nilüfer” İlçelerinde vergi uyumu yüksek “Karacabey” İlçesinde düşük bir vergi uyumu bulunmaktadır. Bu durum belediyelerin faaliyet raporlarında yer alan yerel vergi gelirleri gerçekleştirmeleri ile de benzerlik göstermektedir. Osmangazi Belediyesi %69,8, Yıldırım Belediyesi %56, Nilüfer Belediyesi %87, İnegöl Belediyesi %60,1, Karacabey Belediyesi %73, Mudanya Belediyesi %90,7, Orhangazi Belediyesi %73,9, Kestel Belediyesi %52 ve Orhaneli Belediyesi %90,6 ilçe Gemlik Belediyesi (cy), oranlarında yerel vergi geliri gerçekleştirmeleri elde etmişlerdir. (<http://www.osmangazi.bel.tr/>, <http://www.yildirim.bel.tr/>, <http://www.nilufer.bel.tr/>, <http://www.inegol.bel.tr/>, <http://www.gemlik.bel.tr/>, <http://www.karacabey.bel.tr/>, <http://www.mudanya.bel.tr/>, <http://www.orhangazi.bel.tr/>, <http://www.kestel.bel.tr/>, <http://www.orhaneli.bel.tr/>, Erişim:12.04.2016).

Tablo 10. İkamet Edilen İlçeye Göre Vergi Algısı Düzeyi ANOVA Testi

		Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	Sig.
L6 - Vergi ödemenin öneminin okullarda anlatılması....	Grup. Ar.	52,736	9	5,860	7,510	*,000
	Grup. İçi	522,741	670	,780		
	Toplam	575,476	679			
L7 - Sık sık uygulanan vergi afları....	Grup. Ar.	39,264	9	4,363	4,332	*,000
	Grup. İçi	674,730	670	1,007		
	Toplam	713,994	679			
L8 - Maddi durum yeterli olmasa bile yerel vergileri ödeme...	Grup. Ar.	27,214	9	3,024	3,473	*,000
	Grup. İçi	583,374	670	,871		
	Toplam	610,588	679			
L9 - Bir kişi vergisini ödemediğinde kendisini ayıplama...	Grup. Ar.	23,384	9	2,598	2,527	,007
	Grup. İçi	688,940	670	1,028		
	Toplam	712,324	679			
L10 - Vergi ödeme konusunda sorumlu / dürüst bir vatandaş olma...	Grup. Ar.	32,176	9	3,575	4,676	*,000
	Grup. İçi	512,318	670	,765		
	Toplam	544,494	679			
L12 - Vergi ödemenin kutsal bir görev olduğuna inanma...	Grup. Ar.	18,065	9	2,007	2,069	,030
	Grup. İçi	649,957	670	,970		
	Toplam	668,022	679			
L13 - Vergi ödememek kul hakkına girmekte...	Grup. Ar.	30,331	9	3,370	3,135	*,001
	Grup. İçi	720,256	670	1,075		
	Toplam	750,587	679			
L16 - Yerel vergilerin nerelere harcandığına ait bilgilendirilme...	Grup. Ar.	45,679	9	5,075	4,685	*,000
	Grup. İçi	725,798	670	1,083		
	Toplam	771,476	679			
L18 - Belediyeden alınan hizmetler...	Grup. Ar.	7,350	9	,817	,844	,576
	Grup. İçi	648,531	670	,968		
	Toplam	655,881	679			
L20 - Yerel vergilerin tahsilâtında; ödeme imkânları sağlanması...	Grup. Ar.	16,849	9	1,872	1,889	,051
	Grup. İçi	663,915	670	,991		
	Toplam	680,763	679			

*Sig.<0,05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

Bu çalışmada vatandaşların yerel vergi uyumu, temel düzeyde etkili olan sosyal ve ekonomik faktörler yardımıyla önemli bir ayırım olan demografik özellikler üzerinden incelenmiştir. Vergi ödeme kültürünün geliştirilmesinde ve bununla beraber vergi ahlakının artırılmasında toplumun çeşitli kesimlerine bu konuda idari anlamda hitap etmek, politikalar geliştirmek belediyelerin yetkileri nispetinde yapabilecekleri uygulamalardır. Bu nedenle belediyelerin hizmet verdikleri ve vergi aldıkları vatandaşların vergiyi nasıl algıladıklarını ve bu konudaki bilinç düzeylerini ölçmeleri, bu konudaki politikaların geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Çalışmada ilk olarak haberdar olunan belediye vergileri sorulduğunda en fazla “Emlak Vergisi” ve “Çevre ve Temizlik Vergisi” cevapları verilmiştir. Haberdar olunan belediye harçları sorulduğunda ise en fazla “İşyeri Açma İzin Harcı” ve “Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı Harcı” cevapları verilmiştir.

Vatandaşların vergi algısı düzeylerine ait veriler değerlendirildiğinde ise genel ortalamanın 5 üzerinden 3,61 olduğu görülmüştür. Bu rakam Bursa’da

vatandaşların yerel vergiler konusunda orta düzeyde bilgi sahibi olduğunu göstermektedir. Bununla beraber vatandaşların vergi ödememenin kul hakkına girmek anlamına geldiğini, vergi ödememenin kutsal bir görev olduğunu ve sık sık uygulanan vergi aflarının vergi ödeme kültürüne zarar verdiğini düşündükleri fakat yerel vergilerin tahsilâtında; ödeme noktaları, internet, taksit veya kredi kartıyla ödeme gibi imkânların sağlanmasının vergi ödeme isteklerini artırma konusunda çok etkili olduğunu düşünmedikleri görülmektedir.

Vergi uyumunun cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde ise sadece bir ifadeyle anlamlı bir farklılık görülmüştür. Bayanların kendilerini erkeklere göre vergi ödeme konusunda sorumlu / dürüst bir vatandaş olarak gördükleri tespit edilmiştir. Bu sonucun bu güne kadar yapılan çalışmalarla uyumlu olduğunu söylemek mümkündür. Vergi uyumunun vatandaşların yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği konusunda 18-30 yaş grubundaki vatandaşların diğer yaş gruplarına göre vergi ödememenin kutsal bir görev olduğuna inandıkları görülmektedir. Bahsedildiği üzere yaş gruplarına göre vergi uyumunun ölçümüne dair birçok farklı sonuç ile karşılaşmıştır. Bu çalışmada gençlerin diğer yaş gruplarına göre vergi uyumlarının yüksek olduğu söylenebilir. Vatandaşların vergi algılarının eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği konusunda ise “vergi ödememenin önemini okullarda anlatılması gerektiğine inanma” ve “maddi durumum yeterli olmasa bile imkânlarımı zorlayarak yerel vergileri zamanında ödeme” ifadelerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu ifadelerde ilköğretim mezunlarının diğer eğitim düzeylerine göre negatif ayrıştığı ve vergi uyumlarının düşük olduğu söylenebilir. Vatandaşların vergi algılarının gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği konusunda ise belirgin anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu analize göre geliri düşük vatandaşların birçok ifadeyle vergi uyumlarının düşük olduğu görülmektedir. Geliri düşük vatandaşlar yerel vergi ödemelerine gelirleri içerisinde yer ayırmak istememekte veya ayıramamaktadırlar. Vatandaşların yerel vergi algılarının meslek/konumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği konusunda anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Buna göre gelen olarak “Ticaret Erbabları”nın, bazı ifadelerde ise “Öğrencilerin” ve “Serbest Meslek Erbabları”nın vergi uyumlarının yüksek olduğu söylenebilir. Diğer yandan “Çiftçi” olan vatandaşların vergi uyumlarının düşük olduğu çeşitli ifadeler bakıldığında görülmektedir. Vatandaşların vergi algılarının Bursa’da ikamet edilen ilçeye göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği konusunda ise anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre birçok ifadeye bakıldığında “Nilüfer” ve “Orhaneli” İlçelerinde vergi uyumunun yüksek olduğu söylenebilir. Buna karşın bazı ifadeler bakıldığında “Karacabey” ve “Mudanya” İlçelerinde vergi uyumlarının düşük olduğu görülmektedir. Bu sonuçların belediyelerin faaliyet raporlarında yer alan vergi geliri gerçekleştirmeleri ile uyumlu olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak Bursa’da vatandaşların vergi algılarının ölçüldüğü bu çalışmada genel olarak vergi bilincinin istenilen seviyenin altında olduğu söylenebilir. Bu durumda belediyelerin yerel vergi kültürünün geliştirilmesi için

çalılarda bulunması, yerel vergi ve harçlara ait farkındalığın artması için çeşitli iletişim araçları (billboard, yerel gazete, TV, vb.) ile yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, meslek, oturlan bölge ayrılımı yapmadan vatandaşlara ulaşması gerekmektedir. Bunun yanında vergi uyumunun düşük olduğu kesimler ve bölgeler ile ilgili tespitlerde bulunarak nedenleri araştırılmalı ve mükelleflere çeşitli kolaylıklar getirilmelidir. Tüm bu sayılanların yanında vergi ödeme kültürünün ve vergi ahlakının oluşturulması için merkezi yönetimler tarafından çıkarılan vergi aflarının son bulunması, vergi ödeme ile ilgili ödül-ceza sisteminin getirilmesi, hesap verebilirliğin kuvvetlendirilmesi gereklidir. Bununla beraber okullarda çeşitli eğitimlerin verilmesi ile bu konudaki farkındalığın çocukluk çağında oluşturulmasının vergi uyumunun artırılmasında etkili olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aktan Coşkun C., Dilek Dileyici ve Özgür Saraç, (2003), “Vergi, Zulüm ve İsyân”, Phoenix Yayınevi, Ankara. (Erişim:04.08.2016). <http://docplayer.biz.tr/10476891-Vergilere-karsi-tepkilerin-anatomisi.html>.
- Aktan, Coşkun. C.(2012), “Vergi Psikolojisinin Temelleri ve Vergi Ahlakı” *Çimento Endüstrisi İşverenler Sendikası*, s.14-22. <http://www.ceis.org.tr/dergi/2012ocak/makale2.pdf>.
- Allingham, M. G.,& Sandmo A. (1972), “Income Tax Evasion: A Theoretical Analysis”, *Journal of Public Economics*, 1(3-4), 323-338.
- Al-Mamun A. ,Entebang H., Mansor S. A. &Yasser Q. R. (2014), “The Impact of Demographic Factors on Tax Compliance Attitude and Behavior in Malaysia”, *Journal of Finance, Accounting and Management*, 5(1), ,109-124. <http://www.gsmi-ijgb.com/Documents/JFAM%20V5%20N1%20P06%20Abdullah%20Al-Mamun%20-Tax%20Compliance.pdf>
- Becker, G. S.(1974), “Crime and Punishment: An Economic Approach”, *Journal of Political Economy* 76,169-217. <http://www.nber.org/chapters/c3625.pdf>
- Devos, K. (2014), “Tax Compliance Theory and the Literature” *Springer Netherlands*,13-64. http://www.springer.com/cda/content/document/cda_download/document/9789400774759-c1.pdf?SGWID=0-0-45-1418007-p175358280.
- Devos, K. (2008) "Tax Evasion Behaviour and Demographic Factors: An Exploratory Study in Australia,"*Revenue LawJournal: Vol. 18: Iss. 1, Article 1.* <http://www.austlii.edu.au/au/journals/RevenueLawJl/2008/1.pdf>.
- EngidaT. G.&Abera B. G. (2014), “Factors Influencing tax payers’ compliance with the tax system: An empirical study in Mekelle City, Ethiopia, *e Journal of Tax Research*,vol 12, no. 2,433–452. https://www.business.unsw.edu.au/research-site/publications-site/ejournaloftaxresearch-site/Documents/07_EngidaBaisa_Factors_Influencing_Taxpayers_Compliance.pdf
- Frey, B. S.&Torgler B. (2006), “Tax Morale and Conditional Cooperation”, *Berkeley Program in Law and Economics*, 1-42.DOI:10.1016/j.jce.2006.10.006.
- Gerçek, A.&Yüce M.(1998) “Mükelleflerin Vergiye Yaklaşımı Açısından Türk Vergi Sisteminin Değerlendirilmesi”, *Bursa Ticaret ve Sanayi Odası*, Bursa.
- Gökbunar, A. R.,Selim S.&Yanıkaya H. (2007), Türkiye’de Vergi Ahlakını Belirleyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma□, *Ekonomik Yaklaşım*, 18 (63), pp. 69-94. http://ekonomikyaklasim.org/pdfs2/EYD_V18_N63_A04.pdf.
- İpek, S. &Kaynar İ.(2009) “Demografik Faktörlerin Vergi Uyumuna Etkisi: Bir Anket Çalışmasının Sonuçları, *Maliye Dergisi*, Sayı: 157, 116-130. http://dergiler.sgb.gov.tr/calismalar/maliye_dergisi/yayinlar/md/157/07.Selcuk.ipek_ilknur.Kaynar.pdf.

- James, Simon & Clinton A. (2002) "Tax Compliance, Self-Assessment and Tax Administration", *Journal of Finance and Management in Public Services*, 2, 27-42. <https://ore.exeter.ac.uk/repository/bitstream/handle/10036/47458/james2.pdf?sequence=1>
- Kalaycı, Ş. (2014), *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Asil Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kaynar B., H. (2011), "Vergi Ahlakının Teorik Çerçevesi", *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 20, Sayı 2, 259-278. Kitapçı, İ. (2013), *Vergi Etiği- Vergi Psikolojisi*, Seçkin Kitapevi, Ankara.
- Luttmer, E., F. P. & Singhal M. (2014), "Tax Morale", *Journal of Economic Perspectives*, Volume 28, Number 4, , 149-168. DOI: 10.1257/jep.28.4.149
- Marandu, E. E., Mbekomize C. & Ifezue A. (2014), "Determinants of Tax Compliance: A Review of Factors and Conceptualizations", Proceedings of the First Middle East Conference on Global Business, Economics, *Finance and Banking* (ME14 DUBAI Conference) Dubai, 10-12, ISBN: 978-1-941505-16-8 Paper ID_D4110, pp.1-18.
- Ömürbek N., Çiçek H. G. & Çiçek S. (2007) "Vergi Bilinci Üzerine Bir İnceleme: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Yapılan Anketin Bulguları", *Maliye Dergisi*, Sayı: 153, 102-122. http://dergiler.sgb.gov.tr/calismalar/maliye_dergisi/yayinlar/md/153/omurbek_cicek_cicek.pdf.
- Özdamar, K. (1999), *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi*, Kaan Kitabevi.
- Sağlam, M. (2013), "Vergi Algısı ve Vergi Bilinci Üzerine Bir Araştırma: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinde Vergi Algısı ve Bilinci", *Sosyoekonomi*, 315-334. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/sosyoekonomi/article/view/5000080659>.
- Saruç, N., T. (2015), *Vergi Uyumu, Teori ve Uygulama*, Seçkin Kitapevi, Ankara.
- Torgler, B. & Schneider F. (2004), "Does Culture Influence Tax Morale? Evidence From Different European Countries", CREMA Working Paper No. 2004-17. *Basel, Center for Research in Economics, Management and Arts*. <http://www.crema-research.ch/papers/2004-17.pdf>.
- Torgler, B., Schaffner M. & Macintyre A. (2007), "Tax Compliance, Tax Morale and Governance Quality", *Center for Research in Economics, Management and the Arts*, , pp.1-41. <http://www.crema-research.ch/abstracts/2007-17.htm>.
- Torgler, B. (2003a), "Tax Morale and Institutions" Yale University, *Yale Center for International and Area Studies, Crema Working Papers*, 1-36. <http://www.crema-research.ch/papers/2003-09.pdf>.
- Torgler, B. (2003b), "Theory and Empirical Analysis of Tax Compliance" *Dissertation der Universität Basel zur Erlangung der Würde eines Doktors der Staatswissenschaften, Basel, den 11.*
- Yardımcıoğlu M., Akpınar Y. & Günay Y. (2014), "Vergi Okuryazarlığı Ve Vergisel Farkındalık: Kahramanmaraş Araştırması", *KSU İİBF Dergisi*, Cilt:4, Sayı:2, 95-119. <http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/article/view/5000105617>.
- Yüce, M. (2007), "Eski Sovyet Birliği Ülkelerinde Mükelleflerin Vergiye Bakışı Üzerine Bir Çalışma" *Akademik Araştırmalar Dergisi*", Yıl:8, Sayı:31, 65-81. <http://www.tuik.gov.tr/>, (Erişim: 15.05.2016).
- <http://www.osmangazi.bel.tr/>, (Erişim: 12.04.2016).
- <http://www.yildirim.bel.tr/>, (Erişim: 12.04.2016).
- <http://www.nilufer.bel.tr/>, (Erişim: 12.04.2016).
- <http://www.inegol.bel.tr/>, (Erişim: 12.04.2016).
- <http://www.gemlik.bel.tr/>, (Erişim: 12.04.2016).
- <http://www.karacabey.bel.tr/>, (Erişim: 12.04.2016).
- <http://www.mudanya.bel.tr/>, (Erişim: 12.04.2016).
- <http://www.orhangazi.bel.tr/>, (Erişim: 12.04.2016).
- <http://www.kestel.bel.tr/>, (Erişim: 12.04.2016).
- <http://www.orhaneli.bel.tr/>, (Erişim: 12.04.2016).

SUMMARY

Timely and planned local tax collection, which constitutes an important place in municipal revenues, is significant in order for local public goods and services to be offered in optimum way. Therefore, it is necessary for citizens as taxpayers to have a high - level tax awareness. Awareness level of citizens about local taxes seem to affect their behaviours in this regard.

Looking on a general perspective, there are two main factors that influence local tax awareness: economic and social. After theoretical information on aforementioned factors were provided in this study, Bursa citizens' perceptions on local taxes were measured through using a questionnaire. The questionnaire consists of five point Likert scale along with various questions of descriptive nature and relevance. The questionnaire analysis was carried out through SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). In this procedure, frequency distribution regarding descriptive information of participants was included first. Second, awareness level of citizens about local taxes was analysed using various questions. In the third part of the analysis, local tax awareness with respect to descriptive information of participants was measured by means of T-test and Anova test.

In conclusion, this study revealed that Bursa citizens had an average level of knowledge on local taxes; that tax payment culture should be improved; that tax amnesty harms this culture; and that there are significant differences among the groups with regard to answers given in statements about the fact that tax payment is a sacred duty. Encompassing these differences, it is suggested that policies on groups, where local tax awareness should be improved, be included; that tax payment culture be formed; and that local tax realisations be increased accordingly.